

Către
Președenția României
Domnului ION ILIESCU
Președintele României
- PERSONAL-

Oradea, 22.12.2000

Stimate Domnule președinte Iliescu,

Mi-am permis să Vă solicit atenția, într-o problemă care mă preocupă de mai multă vreme. Mă bucur că președintele României provine din breasla constructorilor, din care fac și eu parte, pentru că intenționez să Vă semnalizez probleme specifice domeniului.

Materialul pregătit își propune să Vă atenționeze asupra unor greșeli făcute și sper că Dumneavoastră veți înțelege mai ușor ce riscuri comportă să se clădească ceva pe un fundament șubred.

Reforma instituțională în domeniul calității construcțiilor, reprezintă în opinia mea o prioritate a tranziției. Politicienii noștri ar trebui să afle cât de important este domeniul construcțiilor. Aprecierea unor specialiști, că fiecare loc de muncă în construcții, crează încă șapte în domeniile conexe, reprezintă o dovadă peste care nu se va putea trece ușor. Consider că este de domeniul firescului ca prioritatea noastră să o reprezinte eficientizarea unui sistem care reprezintă locomotiva integrării. Sper ca Dumneavoastră să dispuneți de timpul necesar unei analize corespunzătoare a materialului pe care l-am redactat în acest scop.

Recuperarea timpului pierdut cred că este o prioritate. În aceste momente, dacă dorim cu adevărat intrarea în Uniunea Europeană, va trebui să ne fixăm ca obiective salturi spectaculoase în performanțe, care se vor putea obține numai prin structuri și procese noi. Experiența din țările UE cred că ar reprezenta cel mai performant model, a cărui implementare ne-ar aduce o sporită credibilitate în Europa și totodată cheltuielile în asigurarea calității construcțiilor cele mai reduse; eliminarea risipei resurselor.

Opinez că statul ar avea cel mai mult de câștigat dacă în activitatea de calitate în construcții ar promova funcționarea mecanismelor pieței. Procesul necesită o etapizare și o strategie. Dumneavoastră aveți puterea de a solicita stabilirea corectă a strategiei, începerea procesului și inițierea modificărilor legislative necesare, ca să existe o garanție a continuării reformei în acest domeniu.

Folosesc prilejul pentru a Vă ura un CRĂCIUN FERICIT și un AN NOU 2001 plin de sănătate, bucurii și de împliniri în realizarea nobilei misiuni pe care o aveți de îndeplinit.

Aș rămâne recunoscător Domniei Voastre pentru primirea unui răspuns la problemele semnalate.

Cu stimă,
Dan Copăceanu

LICHIDAREA MOȘTENIRII DIN DOMENIUL CALITĂȚII CONSTRUCȚIILOR

Cu o legislație și instituții specifice unei economii centralizate, este integrarea europeană este realizabilă ?

După cutremurul din anul 1977, pentru că au existat multe probleme cu urmări catastrofale, s-a pus în discuție înființarea unui organism al statului care să supravegheze calitatea construcțiilor. Au existat multe păreri pertinente, ale unor specialiști în domeniu, care au pledat convingător pentru crearea unui organism "neutru", care să nu permită factorilor participanți să-și facă de cap.

Pentru a ține situația sub control, regimul a fost obligat să ia măsuri drastice. Imediat s-a creat un cadru legal (Legea Nr. 8/1977), care avea menirea de a disciplina lucrurile prin sancțiuni usturătoare. Acestea urmau a fi puse în practică de o temută instituție. S-a propagat ideea adoptării modelului "Baupolizei"- (poliția în construcții). Conform unui zvon lansat, sancțiunile drastice aplicate de către "Baupolizei" ar reprezenta cheia succesului calității construcțiilor din R.F. a Germaniei.

Astfel s-a ajuns la înființarea unei instituții, Inspectoratul General de Stat pentru Investiții în Construcții (IGSIC), în subordinea directă a Consiliului de Miniștri.

Întrebările care ar trebui să ni le punem în pragul trecerii în noul mileniu sunt legate de trecut, prezent și viitor. În contextul economiei dirijate, au fost salutare măsurile adoptate ? Metode adecvate ale economiei centralizate pot reprezenta un model eficient pentru perioada pe care o parcurgem? Realizarea calității în viitor se va face apelând în continuare la măsuri coercitive aplicate de instituții ale statului, sau există alte mecanisme mai eficiente ? Ce se va întâmpla cu factorii iresponsabili ?

Legat de trecut nu-mi propun să analizez dacă în contextul economiei centralizate se putea adopta o soluție mai eficientă. Ar exista probabil poziții pertinente, atât "pro" cât și "contra". Cert este că economia etatistă nu a găsit mecanisme care să promoveze cu adevărat calitatea. Măsurile adoptate au condus la realizarea calității în construcții în regim de teroare, lucru care a stârnit nemulțumiri atât de mari, încât imediat după revoluție, președintele FSN a semnat Decretul Nr. 1/01.01.90 prin care a desființat temutul IGSIC. Presa vremii consemna următoarele: *"continuând abrogarea și modificarea unor normative abuzive, inumane și nedrepte ale regimului dictatorial răsturnat, Consiliul FSN a adoptat noi reglementări privind desființarea unor organisme centrale, cum sunt ... Inspectoratul General de Stat pentru Investiții-Construcții și Inspectoratul General de Stat pentru Controlul Calității Produselor"*.

Mitul "Baupolizei" a avut însă succes. Guvernanții de atunci, au fost convinși că desființarea IGSIC-ului ar reprezenta o gravă eroare, că măsurile de înființare a instituției au pornit din sfera tehnicului și nu a politicului, că realizarea calității construcțiilor datorită sistemului coercitiv practicat de "Baupolizei" aduce rezultate extraordinare în RFG și tocmai noi ne găsim acum să renunțăm la ceea ce în altă țară dezvoltată este considerat a fi o autoritate utilă. S-a propagat ideea că desființarea IGSIC-ului va duce la anarhie. Așa s-a ajuns la reînființarea în scurt timp a IGSIC-ului sub o altă denumire, Inspectoratul de Stat pentru Calitatea Construcțiilor (HG 143/15.02.90), într-o schemă organizatorică restructurată, în subordinea Comisiei Naționale pentru Standarde, Metrologie și Calitate. După revoluție însă, legitimitatea instituției fiind pusă sub semnul întrebării, pentru încălcarea legii s-au aplicat doar sancțiuni simbolice.

Iată cum caracteriza un reprezentant de la nivelul central al ISCC, ing. Paul Chiscop sistemul calității din România, în articolul *"Soluționarea problemelor calității construcțiilor pe plan internațional"*, publicat în revista "Calitatea construcțiilor" Nr. 2/1991: *"Sistemul est european, (inclusiv România) caracterizat prin existența unui puternic cadru legal de standarde și norme tehnice pentru construcții și a unei rețele de proiecte tip a căror elaborare se face în mod centralizat."*

"După cel de-al doilea război mondial ... s-au adoptat reguli și norme de sorginte GOST, în paralel inițiindu-se în institute de specialitate cercetări proprii care au pus treptat bazele fundamentării actualelor reglementări tehnice care în general acoperă marea parte a spectrului de probleme din domeniul construcțiilor la nivelul celui de-al șaptelea deceniu. Facem această afirmație pentru că în Europa de Vest încă de la începutul deceniului șapte s-au conturat noi concepte cu privire la calitatea construcțiilor."

Cu toate acestea, preocuparea principală a noii instituții nu a fost de a crea mecanisme după modelul Europei de Vest.

Rolul Inspecției de Stat în Construcții în opinia specialiștilor

Dezbaterile specialiștilor români, au scos în evidență două păreri diametral opuse referitoare la utilitatea rolului jucat de Inspecția de Stat în Construcții.

Voi prezenta în continuare cele mai relevante idei, într-o confruntare care sintetizează cel mai fidel două opinii care încă există, dezbateri care au avut loc în cadrul "SCHIMBULUI DE EXPERIENȚĂ AL LABORATOARELOR DE CONSTRUCȚII - IAȘI" organizat în nov. 1993, de către Universitatea Tehnică "Gh. Asachi", Ministerul Lucrărilor Publice (MLPAT) și Inspecția de Stat în Construcții (ISCPLUAT).

Reprezentantul institutului de cercetări INCERC București și totodată președinte al unei asociații ingineresti, Comisia Națională de Comportare în SITU a construcțiilor, Dl. Felician Hann a atras atenția asupra neconcordanțelor cu spiritul european la ceea ce s-a întreprins, subliniind lipsa pregătirii temeinice în domeniul asigurării calității construcțiilor din țara noastră.

"Inspecției de Stat în Construcții, nu-i prevedem un viitor deosebit, sub aspectul de stat. Viitorul este al agenților particulari și în domeniul controlului calității, dar ne găsim într-o perioadă în care statul încă își menține o mare parte din puterea sa".

"Problema performanțelor, a exigențelor, a criteriilor, a conceptului de performanță în construcții se dezbate pe plan internațional; sunt fel de fel de păreri în domeniu, nu există o părere bine stabilită nici pe plan european. De la cele 14 exigențe de performanță promovate de ISO prin standardele sale, s-a ajuns la 6 exigențe esențiale, pe care noi le-am preluat, ei le discută și încă nu știu ce să facă cu ele, noi le-am introdus în lege. Noi am zis că așa e bine. Pentru că am auzit că în Europa se discută ceva de exigențe esențiale, am zis că e bine să fie incluse repede în lege.

Exigențele esențiale de performanțe sunt încă dezbătute, de-abia se formează comisie pe plan european care să formuleze tezele necesare elaborării unor standarde și reglementări care să detalieze aceste exigențe; noi le-am pus în lege.

In nici o țară europeană nici o lege nu se referă la calitatea în construcții. Există însă legi pentru construcții. Asta nu înseamnă că necesitatea asigurării calității în construcții n-ar fi importantă și la ordinea zilei. Este ! Poate nu printr-o lege. Sau poate că legea ar trebui astfel formulată, încât să privească departe, schimbările care ar interveni să nu fie condiționate de necesitatea unei aprobări parlamentare, care peste tot funcționează anevoios. Legea ar trebui să fie un cadru, orientativ, o privire largă de perspectivă, iar probleme de detalii, care încă se găsesc în discuție pe plan european, ar trebui să fie așezate încet- încet, într-o epocă de tranziție, care să ne permită să aranjăm apoi totul cum trebuie".

"ISCPLUAT deține încă puterea de decizie, puterea de a face ceva și are pentru aceasta un aparat care să ajute, deține banii, e o putere care trebuie folosită. Inspecția în construcții însă nu are un personal suficient, care să realizeze ceva practic eficient. Inspecția în construcții face controlul respectării legilor, dar nu poate înlătura riscurile și pericolele. Implicarea autorității publice locale, a unor instituții mai legate de specificul local, în controlul calității, opinează Dl. Hann, ar avea menirea să înlătore riscurile pentru populație".

Probabil introducerea grabnică a exigențelor esențiale, a unor prevederi ale normelor europene ISO și "cosmetizarea" legii privind calitatea în construcții s-au decis pentru că legitimitatea instituției a fost pusă sub semnul întrebării.

De partea cealaltă a baricadei s-a situat Dl. N. Mănescu, o personalitate în domeniul construcțiilor, care înainte de 1989 a fost inspector de stat șef al IGSIC-ului și deținut importante funcții în vârful ierarhiei Ministerului Construcțiilor Industriale.

"Ce se întâmplă în toată lumea cu poliția construcțiilor, se desființează în viitor și deci perspectiva Inspecției de Stat în construcții este sumbră, sau ea trebuie consolidată ? Eu zic că întâi trebuie reglementată prin lege, că astăzi nu este reglementată (!), astăzi Inspecția de Stat în construcții nu face altceva decât să sfaturi ca bunica; ea dă, ea aude, pentru că n-are nici un sistem coercitiv și n-are o autoritate ca să poată să-și impună, ce?, niște reglementări care sunt sau nu sunt agreeate sau acceptate de toată lumea. Noi avem foarte multe instrucțiuni, reglementări, normative ș.a.m.d., dar nu le aplicăm.

Deci eu consider că nu se poate vorbi că Inspecția de Stat în construcții n-are perspectivă, ea din contră trebuie întâi și întâi să i se dea autoritate printr-o lege și să fie pusă în drepturile ei așa cum este în toată lumea."

Cui și la ce a folosit un fals mit ?

Cunoașterea modului de asigurare a calității din țările Uniunii Europene, consider că reprezintă în etapa actuală esențialul în reușita încercării noastre de integrare europeană în domeniul calității construcțiilor.

Redau în continuare prezentarea unor considerații și idei dobândite în calitate de participant la un program de perfecționare pentru Europa de est, coordonat de către Ministerul federal german al Amenajării Teritoriului, Construcțiilor și Urbanismului, o selecție din articolul "Calitatea construcțiilor în Germania" referitoare la aportul statului, publicat în Revista "Antreprenorul" Nr. 2/1997.

"Știu că nu reprezintă cazul singular, care era convins că aportul principal la eficiența realizării standardului ridicat al calității de către constructorii din Germania, s-a datorat sistemului drastic de sancționare pentru abaterile de la calitate, practicat de către "Baupolizei".

In acel moment nu puteam concepe atingerea standardului înalt al calității fără contribuția "Baupolizei" și fără "sistemul drastic" de sancționare a abaterilor de la calitate practicat de această instituție. Nu puteam renunța la mentalitatea conform căreia un nivel mare al amenajărilor practicat și o suficient de bună mediatizare, a unor situații extreme, necesară atât cât executanții să "poarte frică", reprezintă un instrument eficient.

In urma discuțiilor purtate cu personalități, provenite din sfere foarte diferite, am constatat că în Germania nu există practic nici un organism de stat care efectuează controlul calității construcțiilor și că de fapt acest sistem funcționează diferit, fiind de o simplitate și de o logică pe care nu mi le-am imaginat.

Statul s-a limitat practic la stabilirea unor cerințe minimale de calitate.

Organismele de control ale statului au obligația de a supravehea:

- *execuția conformă cu autorizația de construire și a regulilor recunoscute ale tehnicii. Reglementările de urbanism și amenajarea teritoriului sunt foarte stricte în Germania, controlul în domeniu fiind efectuat de către servicii abilitate din cadrul primăriilor.*
- *controlul calității materialelor de construcții, realizat de institute pentru verificarea materialelor*
- *respectarea măsurilor de protecția muncii, controlul fiind efectuat de "asociații" profesionale în domeniu;*
- *controlul respectării normelor de funcționare pentru macarale, instalații de aer sub presiune, realizat de TÜV, etc.*

Singura "instituție" care sancționează non-calitatea este investitorul. Lucrările executate sunt controlate conform unei înțelegeri de către reprezentantul investitorului, care nu plătește pur și simplu o execuție prost făcută. Nu există instituții care să penalizeze prin amenzi ceea ce, dacă nu este realizat corespunzător este suficient de sever penalizat".

In acest context de idei consider că, cel puțin acum ajunși în prag de mileniu III, se impune să ne întrebăm cu maximă seriozitate, ce s-a urmărit de fapt prin mitul "Baupolizei", cui și la ce a folosit un fals mit și dacă metode (hai să presupunem adecvate) ale economiei centralizate mai pot constitui în domeniul calității construcțiilor un model adecvat pentru perioada pe care o parcurgem.

"Instituțiile represive, care mai există, ar trebui eliminate, pentru a nu asista la un fenomen de involuție", opina un fost prim-ministru român, care nu a reușit să finalizeze acest proces.

Dorim să se promoveze un sistem cu adevărat performant, cu mecanisme europene care să reprezinte un factor de progres, sau preferăm existența unui cadru legislativ puternic, specific "economiei dirijate centralizat", cu alte cuvinte menținerea sistemului de sorginte sovietică, care fost în mod abil "cosmetizat" (a se vedea Legea Nr. 10/1995, cap. II - Sistemul calității în construcții), tocmai pentru a deruta necunoscătorii ?

Strategia greșită, care nu este de loc benefică țării, va trebui să fie suportată și costurile adoptării unei direcții greșite, mult mai mari decât lipsurile inerente unui început, vom fi nevoiți să le suportăm cu toții. Până când ?

ing. Dan Copăceanu